

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Naročnina znaša

za vsa leta 24 K., pol leta 12 K., 3 mesece 6 K. — Naročbe brez dopolne naročnine se upravnemu ne oziroma. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo. Naročnino, oglašje in reklamacije je pošiljati na upravo lista

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom.) Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18. Poštno-hranilnični račun št. 652.841.

Brzjavne vesti.

Ministrski predsednik baron Fejervary.

BUDIMPEŠTA 18. Ministrski predsednik baron Fejervary je odpotoval danes zjutraj na Dunaj ter bo danes najbrž od cesarja vsprejet v avdienco.

DUNAJ 18. Ministrski predsednik, ki je danes dospel semkaj, je bil ob 2. uri popoldne vsprejet od cesarja v posebni avdienci, ki je trajala poldrugo uro. Po avdienci se je baron Fejervary podal v ogrsko ministerstvo. Fejervary odpošuje najbrž jutri v Budimpešto.

Otvoritev nove železniške proge.

DUNAJ 18. Voditelj ministerstva za železnice, sekcijski nadzornik Wrba, se je z volitjem ravnateljskega za grajenje železnice, dvornim svetovalecem Mlleothom podal v Schwarzach St. Veit na otvoritev turske železniške proge Schwarzach St. Veit.

Položaj na Ogrskem.

BUDIMPEŠTA 18. Budapesti Hirlap kategorično prekljuje poročilo, češ, da je gotova stvar, da postane ministrski predsednik grof Andrássy vted kompromisa, ki ga je posredoval baron Banffy. Vse poročilo je popolnoma izmišljeno.

Peštanska županija proti ministrski odredbi.

BUDIMPEŠTA 18. Glavna skupščina peštanske županije je sklenila, da ne vnapreje na znanje odredbe ministra za notranje stvari, s katero je ovrget sklep skupščine in da spelira na poslansko zbornico.

Z Balkana.

CARIGRAD 18. Včeraj je avstro ogrski poslanik priobčil turški vladi, da je generalni konzul Oppenheimer imenovan civilnim agentom. Civilni agent Oppenheimer dospe semkaj tekom enega tedna.

Grški ministrski predsednik odlikovan.

CARIGRAD 18. Grški ministrski predsednik baron Ralli je bil odlikovan redom Osmanije z briljanti.

Cesar Viljem.

HAMBURG 18. Cesar Viljem je odpotoval v Hubertusstock, cesarica pa v P.Oa. Prestolonaslednik se je podal na vojaške vaje gardnega zbora.

Witte v Parizu.

PARIZ 18. Witte dšpe jutri s parnikom „Wilhelm II.“ v Cherbourg ter se takoj odpelje v Pariz, kjer namerava ostati dva dni.

Potres v Kalabriji.

MONTELEONE 18. Danes zjutraj je bil zopet silen potresni sunek. Prebivalstva se je polastila panika. Iz Tiriola (okraj Catanzaro) so sporočili o novem potresnem sunku.

REGGIO di CALABRIA 18. Ob 3. uri zjutraj in 11. uri 15 minut je bilo vnovič

čuti potresne sunke, vted česar se je prebivalstva polastila panika. V pokrajinah Catanzaro in Cosenza je potres povzročil novo škodo. Poslopje brzjavne urade v Cosenzi se je deloma porušilo. Uslužbenici so se rešili s tem, da so zbežali.

Mednarodni kongres za zavarovanje delavcev.

DUNAJ 18. Danes opoldne je bil slovesno odprt VII. mednarodni kongres za zavarovanje dela evr. Navzoči so bili poslanika grof Wedel in vojvoda d'Avaras, arabski odposlanec, minister za notranje stvari grof Bylandt-Rheidt in minister dr. Randa, voditelj ministerstva za trgovino grof Auerperg, namestnik in župan, mestni svetovalci ter približno 1500 odposlancev skoraj iz vseh kulturnih držav.

Minister je v svojem govoru pozdravil kongres v imenu vlade ter izjavil da bo ista pazljivo zasledovala delovanje kongresa ter da bo kongres v interesu delavstva rešil težko nalogo, ki si jo je postavil.

V imenu dunajkega mesta je kongres pozdravil župan dr. Lueger.

Potem so šli govorili francoska delegata Elvard Fuster in Milleard in zastopniki drugih vlad.

Predsedniki kongresa so bili izvoljeni: predsednik trgovinske zbornice Kusk, Böliker (B.rolia) in dvorni svetovalec Filipović (Dunaj). Prvo meritorično posvetovanje se bo vršilo popoldne.

DUNAJ 18. Častni predsednik, bivši ministrski predsednik dr. Koserber je z nagovorom otvoril kongres. Govornik je omenil zgodovino zavarovanja delavcev in delavnost dosedanjih kongresov ter je izjavil, da najvažnejše vprašanje na dnevnem redu je invaliditeta in zavarovanje na starost, ki ne zana samo kongresa, ampak je tudi edina najvažnejši problem, zakonodajnih in gospodarskih korporacij vseh naprednih držav. Dolžnost kongresa bo, da prej ne miruje, dokler ne reši vprašanja glede zavarovanja. Govornik je na svršetku govora izrazil svoje osvedočenje, da je ves civilizovani svet na strani kongresa ter je proglasil kongres odprtim.

Predsednik trgovinske zbornice Kink je pozdravil v imenu kongresa vse navzoče zastopnike oblastej ter je potem razpravljaj o delovanju posameznih narodov na polju varstva in zavarovanja delavcev.

Tretji je govoril predsednik tajni svetovalec dr. Böliker iz Berlina ter je rekel, da se more skrbeti za delavske kroge.

Na to je govoril minister vnajjih stvari grof Bylandt Rheidt.

Štrajk končan.

LVOV 18. Štrajk tukajšnjih mesarjev in mesarskih pomočnikov je končan.

Potovanje francoskega predsednika.

PARIZ 18. Kakor so sdi, je predsednik Loubet spreminil prvotni načrt potovanja.

Najbrž se najprej poda v Lizbono, kjer se ukrepa na parnik ter se po morju vrne na Francozko. Potovanje utegne trajati čez dni.

† Nasavski princ.

WIESBADEN 18. Nasavski princ Nikolaj, polubrat velikega vojvode luksemburškega, je umrl v starosti 73 let.

Po sklepu miru.

Poneverjenja v japonski vojni mornarici.

TOKIO 18. (Ruterjev biro). Prišlo je na dan, da so trije izplačevalci vojne mornarice poneverili 330 000 jenov: Ta vest je bila najprej vsprejeta mirno, ko se je pa seznało, da so se poneverjenja vršila nad leto dni, ne da bi se bilo to opazilo, se je ogorčenost prebivalstva obrnila proti upravi vojne mornarice. Najbrž se bo radi tega napadalo vlado.

Dogodki na Ruskem.

ORENBURG 18. (Petrogr. brz. agent.) Delavci na Faškendski železnici so včeraj valed sporov, ki so nastali radi plače, pričeli štrajkat. 500 delavcev je zasedlo cesto na kolodvor, je zapodilo vseb delavce, ki so delali, razdejal brzjavno zvezo ter skušalo zabraniti odhod vlakov. Vojaki, ki so prišli na lice mesta, so vzpostavili red.

PETROGRAD 18. Car in carica sta s carsko rodbino odpotovala na fiasko otočje pri Viborgu.

VARŠAVA 18. Tukaj so bile razdeljene socialistične brošure, ki naznanjajo smrtno obsedbo nad visokostojecimi osobami.

PETROGRAD 18. Petrograjska brzjavna agentura poroča iz Teherana: Minister za trgovino namerava po povratku šaha ustanoviti posebno narodno banko s podružnicami v glavnih mestih dežele kakor protitežje proti ruski diskontni banki.

Proti Armencem vlada v Teheranu velika razburjenost radi sporov v Batu med Armenci in Perzijci. Začasno je Perzijcem zabranjen uhod v Rusijo.

Govor

dr. Vladimirja Ravniharja na velikem shodu dne 8. septembra v »Narodnem domu« v Trstu.

(Dolgo.)

Kranjska hranilnica je celo, videti sledni odpor proti zahtevi svojih pristašev, na običnem zboru od 25. maja 1884. sklenila, da iz svojega rezervnega sklada napravi in vzdržuje 4 razredno deško ljudsko šolo v Ljubljani. Toda kaj se je zgodilo! Z naglico, kako: je nismo vajeni, je vlada kakor nadzorovalna oblast, razveljavila dotični sklep kranjske

hranilnice rekoč, da te postavke treba ni, da že ona (vlada) sama prišli ljubljansko občino, da ustanovi tako nemško in dekliško šolo (Čujte! Čujte!) in to že začetkom leta 1885—86. In tako se je tudi zgodilo in vsi prošnj, vse pitožbe, ki pa so bile rešene v najkrajšem času, niso izdale ničesar! To se je zgodilo leta 1884. Et meminisse juvat! Treba si je zapomniti to vladino dobrohotnost nasproti ljubljanskim Nemcem ter jo primerjati z njenim postopanjem nasproti slovenski narodnosti, kadar ta zahteva kako ljudsko šolo.

Pa pride še boljše. Vlada se naravnost boji, da bi od svojih ljubljenskih Nemcev in Italijanov zahtevala četudi česa z a k o n i t e g a. Raje poseza v svoj žep, ki ga pa polnimo tudi mi, kakor da bi vznemirala svoj takozvani »državo ohranjujoč element«. Pri tem se pa jasno kažejo njene germanizatorične tendence. (Klici: Tako je!)

Razum treh nemških srednjih šol v Trstu in Istri ter nemške mornariške spodnje realke v Puli vzdržuje država v Trstu tri nemške ljudske šole, v Puli eno nemško ljudsko šolo in eno mornariško šolo. Država izdaja vsako leto za to nemško ljudsko šolstvo blizo pol milijona kron (Pojavi ogorčenja) in to v dveh deželah, kjer biva glasom ljudskega štetja 215.904 Slovencev, 253.016 Italijanov pa, samo 15.956 Nemcev (Hrup).

In če je že vse to nekaj gorostasnega, tedaj pač ne vemo izraza dejstvu, da pušča naučno ministerstvo iz državne blagajne plačevati dva učitelja na nemški zasebni ljudski šoli v Opatiji oziroma v Puli. (Čujte! Čujte!)

To je slučaj, ki stoji pač brez vsake primere, slučaj naravnost vnebovpijoč, že primerjamo, kako spoštuje vlada potrebe, resnične potrebe slovenskega in hrvatskega šolstva. (Ropot in razno vsklikanje.)

Tozadevna interpelacija poslanca Spizgiga v državnem zboru je ostala — brez odgovora. (Klici: Kakor po navadi!) Neben odgovor je tudi odgovor, pravi prielovica. In ministrov molk je odgovor, ki maje najspodnejše temelje tej takozvani pravni državi. Človek res ne najde več besedi, da bi primerno čigalsel tako »ravnopravnost«.

In sedaj s' oglejmo boj slovenskih starišev v Trstu za eno bomo slovensko ljudsko šolo, boj, ki se vleče že celih 21 let.

Leta 1884 je vložilo 1429 slovenskih starišev prošnjo za slovenske ljudske šole v Trstu za 700—800 otrok, dolžnih pohajati šolo. To prošnjo je vložilo politično društvo »Edinost«, ki je po svojih štatutih opravičeno vlagati take prošnje v šolskih stvareh. Podpisalo je prošnjo vseh 1429 starišev.

To prošnjo so vlačili od tržaškega mestnega sveta na namestništvo, pa na minister

kakor da želi, da bi se ustnice skupaj zraetle in zajimi tudi sici.

— Mala tovarišica moja, je jecljala Angelija, kaj bom jaz brez tebe, brez tvojega milega očesa, lepi angeljček moj. Tužno in prazno mi bo, ko ne bom čula več tvojega milega glasiša.

— A kaj bom jaz brez tebe, je zahtela Isa glasno in je obe brez strastno obvila Angeliji okolo vratu, izgubljena sem. Angeliji je bilo, da jej poči srce, zasukala je glavo, odtrgala Iso od sebe, jo postavila za tla in zaklicala, zamahnivša z rokama, bolelno in obupno:

— Z Bogom moji mili! Z Bogom stara hiša! Berislave, pojmo!

Zatem je zbežala iz sobe, da si ne uniči dalje sreče s poslavljanjem od milih domačinov. Za njo so šli Berislav, Hranil in križar Filip, poslovišči se junaki od dobrih ljudi Benkovičevih.

(Pride še.)

PODLISTEK.

296

Prokletstvo.

Epigonijski roman Avgusta Šenoe. — Nadaljeval in dovršil I. E. Tomič.

Prevel M. O.—O.

Prosim te, Berislav, zaročnik moj, drži to staro stetičajo, ponesi jo pod svojim okriljem, čuvaj jo in brani, dokler jej ne najdemo stalnega mesta v dvorih bana Ivanša v Omišu.

— Hočem, zaročnica moja, je odvrnil mladi knez, vsprejemši sliko, saj ta tvoja stetičaja je tudi moja.

— Čas je, pojmo! je mahnila Angelija odločno z roko, pristopila k Živanu, ga prijala za obe roki, ter mu rekla: Oče Živan, pošteni glava, vredna duša, sedaj je dospel čas, ko se mi je ločiti od tvoje mile

hiše. Več let je minolo, kar me je mladenko ljubljani stric izročil tvojimi pošteni rokam kakor zaklad očetovske ljubezni. Oa sam je moral bežati v svet, izgnan, obsojen, preganjan kakor nema zver; pod nogami mu ni bilo trdnih tal, niti ne varnega zavetja za Angelijo. Vi ste me vsprejeli z ljubeznijo, imeli ste me za svojega in skoro mislim, da sem vaša hči. In sedaj, ob sreči, ki sem jo doživela danes, da morem se svojim zaročnikom kreniti med mile sorodnike svoje, kakor da mi druga nesreča hoče raznesti srce, ker zapuščam vas, vašo hišo, kjer se mi mlo smehlja vsaki kotiček, vsako stebelce, vsako okence. Hvala ti, oče Živan, za vsako dobro besedo, za vsaki dobri čin, za vsaki sladki založaj, za vsako kapljico. Bog naj blagoslovi tebe in tvojo ženo in tvojo hišo od slemena do temlja, in Bog ti daj, da ti na svetu ne izgine ime ter da najdeš oni dragi kamen, ki ti ga je otela hudobija: Z Bogom, z Bogom, oče Živan! Dalje ni mogla govoriti, ker jej je jok zadušil besedo, a tudi Živanu so zablistele solze v očeh.

stvo in končno — leta 1888, torej štiri leta — do upravnega sodišča, dokler se ni našel »jurist« kunska glava, ki je našla, da »Eli-nosti« ni upravičena ulagati take prošnje. (Vsklikanje.)

Pričeti je bilo treba znova. Leta 1892. so naslovili slovenski stariši svojo novo prošnjo naravnost na c. kr. namestništvo. Prošnja je hodila svojo trajno pot. Magi-strat, ki se je imel izjaviti na prošnjo, je izjavil na kratko, da mestni svet t. i. šolski nikdar ne dovoli, da se v mestnem okrožju ustanove in vzdržujejo na mestne stroške šole z naučnim jezikom, ki ni italijanski.

C. kr. namestništvo je, upoštevaje te krasne razloge, prošnjo slovenskih starišev z odločbo od 1. julija 1894. — torej po dveh letih — zavrnilo. Namestništvo priznava sicer, da obstoji potrebno povprečno število šol obveznih otrok; ali namestništvo je prošnjo odbilo, češ, da so v bližini okolici slovenske ljudske šole, ki niso oddaljene več nego 4 kilometre od mesta.

§ 59 drž. šolskega zakona dočeta namreč, da je šola na vsak našta ustanoviti povsod, kjer se v okoliših ene ure in s povprečnim letnim številom nabaja več nego 40 otrok, ki morajo obiskovati šolo oddaljeno nad 4 km.

Ministerstvo je omenjeno odločbo namestništva dne 23. avg. 1895. — torej eno leto potem — razveljavilo zaradi pomanjkljivega postopanja, dodavši, da ni gledati samo na kilometre, ampak tudi na potrebo.

Kdor bi mislil, da sedaj namestništvo ugodno prošnjo, upoštevaje vse razmere, pred vsem pa, da čaka blizu 2000 šol obveznih otrok pouka v materinem jeziku — se kruto moti. Namestništvo je znova odbilo prošnjo in naučno ministerstvo je potrdilo ta ukrep. — (Ropot in vsklikanje po vsej dvorani.)

Tako je prišla zadeva pred upravno sodiščo, kjer smo čakali zmago pravične stvari. Čast — slava g. u. dr. Gregorinu, Vašemu prvoboritelju ki vodi ta boj neumorno in vztrajno od l. 1888. naprej! (Vi-harni živio-klici in ploskanje.)

(Zvršetek pride.)

Slovenske srednje šole.

Po »Omladini«.

Ogledali smo si letna poročila srednjih šol na slovenskem ozemlju o šolskem letu 1904/5. To nam je dalo povod, da izpregovimo nekaj besed o teh zavodih in o svetilni položaj, v katerem so nabijala slovensko srednješolstvo in srednješolsko društvo.

Konstatiramo najprej, da je bila v 5. letu 20. stoletja, izvzemši samostojnih paralel v Celju, na vsem Slovenskem le ena slovenska srednja šola: mestna nižja realka v Idriji. Državne slovenske realke ali gimnazije nima mo. Ker se je idrijska realka razširila v višjo in ker nimamo za višjo realko še slovenskih knjig, se bo moralo vsled odloka naučnega ministra tudi na tem zavodu v višjih razredih poučevati v nemškem jeziku. S tem izgubi tudi idrijska realka čisto slovenski značaj. Ministrova izjava, da nima nobenega razloga proti slovenskemu pouku v višjih razredih idrijske realke, čim dobimo slovenske učne knjige, dalje dejstvo, da bo ta izjava tudi nekaj prejudic o morebitnem poslovanju državnih srednješolskih zavodov, nam daje povod, da se ponovno obračamo do slovenskih profesorjev in drugih merodajnih faktorjev, naj nam že vendar enkrat preskrbe slovenske učne knjige. Razmere so danes take, da je treba le malo dobre volje in malo več dela, in slovenske učne knjige dobimo. Tudi finančnega vprašanja ne bo moglo delati preveč težko. Če bi se pa potem vlada ne hotela spomniti svoje obljube in če bi se izgovarjala, ali res nimamo nobenega slovenskega politika, ki bi se za stvar zavzel in jo znal tudi izjaviti? Sramotno je za nas itak, da nismo že davno dosegli vsaj ene slovenske srednje šole! Da celo, da se za njo skoraj niti potegovali nismo. Vse, kar smo dobili, so one ponižne paralele v spodnjih gimnazijskih razredih. Na Primorskem, Korškem in na ljubljanski realki pa ni tega vsepa ne moremo zasamovati. In vendar je že ta malenkost pripomogla do tega, da se je število slovenskih srednješolcev v zadnjih 25 letih več nego podvojilo (1450 slovenskih srednješolcev leta 1880 proti 3300 l. 1905). Da je temu tako,

priča tudi neprimerano večje število slovenskih dijakov, ki jih študira in ištudira na Kranjskem, nego pa v obmejnih deželah. Sloven-skih dijakov je že danes toliko, da bi lahko imeli šest dobro obiskovanih slovenskih gimnazij in dve realki. Dokler v tem pogledu vsaj nekaj ne dosežemo in dokler se temu razmerju vsaj deloma ne približamo, bo naš boj za slovensko univerzo brezuspešen in vsa naša šolska politika postavljena na glavo. Kakor je škandal, da je v ustavni Avstriji na tisoče slovenskih otrok brez slovenske ljudske šole, ravno tak škandal je, da je nad 3000 slovenskih srednješolcev brez slovenske srednje šole.

Druga stvar, ki bode v oči, je dejstvo, da je med profesorji srednjih šol po Sloven-skem komaj tretjina slovenske narodnosti. Niti na Kranjskem niti tako, kakor bi moralo biti po razmerju dijaštva in narodnosti; mnogo slabše pa je še v obme-jnih delah. Vzemimo za primer samo Goriško! Na goriški gimnaziji je bilo letos 35 Nemcev, 194 Italijanov in 241 Slovencev, tedaj v raz-merju kakor 7 : 41 : 52. Vseh profesorjev in suplentov, tudi onih na dopustu itd. je bilo 28. Med temi 12 Nemcev, 6 Italijanov in 10 Slovencev. Izmed 10 suplentov je bila polovica Nemcev.

Na goriški realki je bilo 54 Nemcev, 206 Italijanov in 110 Slovencev, tedaj 15 : 55 : 30. Profesorjev pa je bilo 11 Nemcev, 2 Italijana in 5 Slovencev. Izmed 9 suplentov je bilo 7 Nemcev. Oškodovani so torej čividali Slovenci, še bolj pa Italijani, in le šuditi se je, kako da zlasti sled-nji trpe to krivico. Tu bi morali Slovenci in Italijani složno postopati, da bi izpodrinili Nemce in da bi se izpremenila goriška gimnazija in realka v slovenske oziroma italijanske zavode. (Zvršetek pride.)

O položaju v Avstriji.

Neko situacijsko poročilo z Dunaja v »Politiki« od minole nedelje potrja, da je baron Gautsch pozval za ta teden na Dunaj načelnike tako imenovanih velikih strank na desnici in levi. Na teh konferencah imajo določiti program delovanju v predstojećem kratkem zasedanju. Rečeno poročilo pravi tudi, da baron Gautsch nima še gotovosti, da dobi večino glasov zbornice zakon, ki ga hoče predložiti in s katerim bi bila vlada pooblašena, da proti poznejemu obračunje-nju pokrije avstrijski prispevek za skupne stvari. Na rečenih konferencah bo skušal baron Gautsch pridobiti voditelje posamičnih strank za ta zakon. Če se pa baron Gautsch ne posreči zagotoviti si potrebno večino, potem si pomore — s § 14.

Tu imajo torej gospode, ki si toliko brusijo jezik radi ustave na — Ruskem, eklatanten izgled, kakovo ustavo imamo v Avstriji!! Če je parlament voljan storiti to, kar hoče vlada, potem je dobro in živeli parlament in živela ustava! Če pa ni voljan, potem pa odloča vlada — brez parlamenta! Nas obhaja grešna misel, da tudi na Ru-skem ne bo mnogo slabše vozil ustavni princip.

Tudi dunajska »Information« prinaša zanimivih podatkov o namenih barona Gau-tscha za bodočnost. Izlasti pa nam pojasnjuje, zakaj se je baron Gautsch tako energično uprl namerom ogrskega mu kolega barona Fejervarya — to je: uvedanju splošne volilne pravice na Ogrskem. Ob tem odporu proti splošni volilni pravici je mislil baron Gautsch na se samega in na svoje projekte za bodočnost. Vstal je proti splošni volilni pravici, ker ve, da so v naši državi proti splošnemu razširjenju volilnega prava vse večje stranke, bodi že iz sebičnih ali princi-pijelnih razlogov. Te stranke pa bo baron Gautsch potreboval in se jim je hotel pri-kupiti. Izlasti pa da jih bo potreboval za svojo politiko, ki jej misli slediti nasproti Ogrski. Dr. Gautsch se pa nadeja menda tudi — tako nadaljuje »Information« — da po odstupu ministerstva Fejervarya in po odklonitvi splošne volilne pravice ogrska koalicijska vendar pritrdi kompromisu s krono ter da prevzame vlado. To pa da bi bilo ugodnejše za avstrijsko vlado, ker bi imela sješnjen položaj pred seboj in bi lažje va-rovala avstrijske interese.

Nu, »Information« sama noče trditi za gotovo, da je ravno ta politika Gautscheva prava. Za nas pa je glavno, da je tu zopet potrjeno, da so izlasti nemške stranke vedno in vnikdar sovražnice vsakemu modernizir-anju in demokratiziranju političnega življenja.

Posebne važnosti je to dejstvo za nas z ozirom na vedenje socialne demokracije. V listih šitamo sicer, da hoče vodstvo avstrijs-ke socialne demokracije uvesti energično akcijo proti baronu Gautschu radi njegovega vedenja ozirom na vprašanje splošne volilne pravice na Ogrskem. Dobro. Ali s tem razene socialna demokracija le enega in ne največjega krivca. To ne zadošča torej. Ako socialna demokracija noče, da bi svet mislil, da ona ne misli resno z vso to akcijo in da hoče prirediti le nekoliko teatralnega hrupa, mora iti dalje in prijeti več in glavne krivce. Če hoče reči pri baronu Gautschu A, se mora odločiti tu za B pri — nemških strankah. To pa temlaj, ker je gotovo — in to potrjuje sedaj tudi »Information« — da ima nasprotstvo Gautschevo proti splošni volilni pravici svoj vir v prvi vrsti v ozrih na nemške stranke v svoji hegemonistiški pohleposti. Te so, ki od nekdanj nasprotu-je vsakemu razširjenju volilne pravice, vsakemu pomnoženju politične svobode. In te stranke so, ki so tudi barona Gautscha sedaj pognale v — intrige, proti baronu Fejervaryju radi splošne volilne pravice. Če hoče torej socialna demokracija dokazati svetu, da resno misli, mora svojo akcijo proti Gautschu razširiti na nemške stranke. Pred vsem pa so zastopniki socialne demo-kracije v parlamentu dolžni svojemu pro-gramu, temeljnim principom svoje stranke in sebi dati slovo za vedno svoji dosednji taktiki, ki jih je vedno prikazovala v luči. — pomožne čete nemškim strankam. Če so principi res nekaj več, nego vaba za maso, če je socialni demokraciji res do tega, da nje glavno načelo pride do praktičnega uveljavljenja, potem bi morala biti — bi menili mi — definitivno pretrgana vsaka vez med socialno demokracijo in sedanjimi nemškimi strankami. Te so zlo, a razni Gautschu so nam vnanji znaki tega zla.

Trgovinske zveze med Avstro-Ogrsko in Črnogoro.

Črnogorski minister finance Mijušković je dopisal »vztočni avstrijski družbi« pismo, v katerem pravi, da je Črnagora v nadi, da sklene z Avstro Ogrsko trgovinski dogovor, do sedaj nalagala najnižjo carico na pred-metu, ki se iz naše monarhije uvažajo v Črnogoro. To je bilo v povod poverjenikom oih vnanjih vlasti, ki so sklenile trgovinski dogovor s Črnogoro, da zahtevajo, da se za avstrijske predmete na Cetinju določi naj-veča carina. A Črnagora se ne bo mogla upirati tej zahtevi, ki prihaja v prvi vrsti od strani Italije. Toda če bi bila trgovina iz Avstro-Ogrske obremenjena s največimi carinami, prenehalo bi popolnoma uvažanje proizvodov avstro ogrske obrti v Črnogoro, ki se uvažajo dosedaj. Zato bi bilo potrebno, da bi Avstro-Ogrska čim prej privolila v sklep trgovinske pogodbe s Črnogoro.

Na podlagi tega pisma je »vztočna avstrijska družba« ukrenila, kar je potrebno toliko na ministerstvu za vnanje stvari, ko-kolikor na ministerstvu za trgovino, da oso-bito po ustanovitvi »avstrijsko-črnogorske trgovske družbe«, ki jej bo predsednik člen gospodske zbornice, V. grof Thun, neha to neugodno stanje.

Volilni red za deset gubernij poljskega kraljestva

je že izdelan in bo baje v kratkem priobčen. Prebivalstvo Rusko-Poljske bo po 75 letih, odkar je bila sistirana poljska ustava (1830), zopet volilo svoje poslance. Na 385.000 prebivalcev odpade en poslanec, tako da bodo Poljaki imeli v državni dumi 27 po-slancev. Aktivno pravico imajo v vsakem političnem okraju: 1. kurija posestnikov nepremičnin: vsi kmetje, ki posedujejo vsaj 3 orale zemlje; 2. kurija velikih posestni-kov: vsi posestniki, ki imajo vsaj 200 oralov; 3. mestna kurija: posestniki nepre-mičnin, vrednih najmanj 500 rubljev in najemniki stanovanj, ki plačujejo vsaj 500 rubljev letne najemnine, v Varšavi in Lodzu pa 1200 rubljev. Vse te tri kurije tvorijo v vsakem okraju posebne skupščine; v kurijah deželnih občin pod predsedstvom kmetkega komisarja, v kuriji veleposestai-kov pod predsedstvom predsednika sodišča in v mestnih kurijah pod predsedstvom župana. Vsaka skupščina voli volilne može za okrajne in gubernijske volitve. Še le 721 gubernijskih volilnih mož (283 veleposestni-kov, 185 mestjanov in 255 kmetov) voli 27 poslancev za državno dumo. Vseh volilcev

v 10 gubernijah Poljske je 36.133, od tih odpade na glavno mesto Varšavo 9777 volilcev.

Od 27 poslancev jih mora obligatorično deset pripadati kmečkemu stanu. Soli so, da izvoli Varšava enega Žida radikalno-napredne stranke, in enega radikalnega Poljaka. Lodz radikalno-naprednega Žida. Ostali poslanci bodo pripadali vespolejski stranki, ki se na-zivlja »narodna demokratična stranka«. Le v guberniji Kiela je možna izvolitev člana zmernе stranke. Vse višje cenitvi ne bo poljska konservativna rusofilska stranka vspela s drugimi kandidati.

Drobne politične vesti.

Poljski napisi na vojašnicah. Na temelju sklepa levskega mestnega sveta, so na vseh vojašnicah, ki so zgrajene na občinske stroške, postavljeni napisi na polj-skem jeziku.

Roosevelt obišče Petrograd. Kakor poročajo »Birš. Vedomosti«, povabi Witte predsednika Roosevelta formalno, da obišče Petrograd. Roosevelt pride v Petro-grad baje na spomlad.

Baron Komura. Kakor poročajo iz New-Yorka, se je stanje barona Komura toliko zboljšalo, da bo iti mogel že dne 2. oktobra t. l. odpotovati na Japonsko. Mr. Denbyson in več drugih členov japonskega mirovnega odposlanstva so že zapustili New-York ter se dne 20. t. m. v Seattlu ukreajo za Japonsko.

Skupščina družbe sv. Cirila i Metoda.

(Zvršetek.)

Na volitvi odbora je bil z vsklikom in ob velikem navdušenju na predlog g. dra. Krauta izvoljen prvomestnikom zopet g. prof. Temo Zupan. Dr. Kraut je ob sploš-nem odobravanju povdarjal, da glavno za-slugo za družbino delo in vsepe ima g. prvomestnik ter mu skupščina imenom vsega naroda izreka zahvalo. (Odobra-vanje.)

Nadalje so bili izvoljeni v odbor vski-kom gg. Luka Svetec, Ivan Hrbar, Ivan Šubc, dr. Ivan Milan Hrbar, dr. Pavel Turner. V razsodni svo so bili s vsklikom izvoljeni gg. Andrej Kalan, dr. Majaron, Schreiner, Munde, Pleteršnik; v nadzornišvo pa Dolenc, Malenšek, Povše, Svetec, Vrhovnik.

Posamezni zborovalci so stavili razne predloge.

Banket se je vršil v restavraciji Neudel. Udeležilo se je banketa nad 100 oseb.

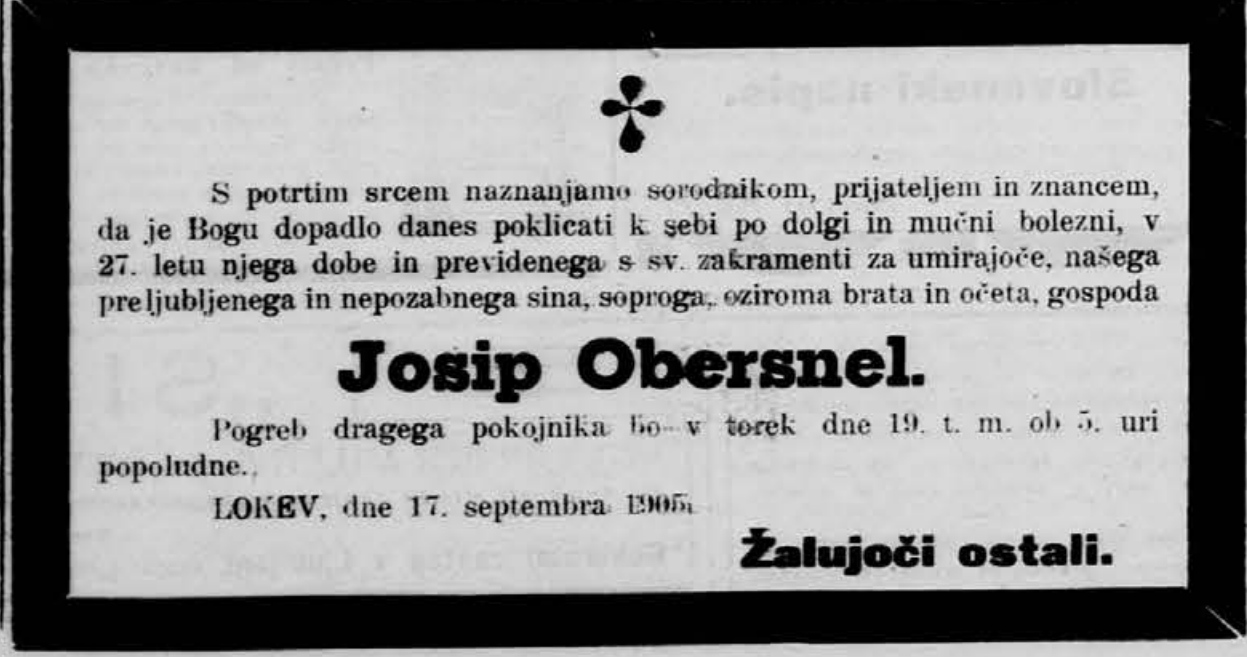
Predsednica šentjurske ženske podružnice gospa Pisarec je pozdravila prvomestnika z gniljivimi besedami. Svoj govor je zaključila s klicem »Ne vdajmo se!« ter izročila pre-dsedniku 100 K za družbo. Nato so se vratile napitnice gg.: prvomestnika, dra. Medveda, učitelja Kvedra, kapelana Ušnika, Exarja in Dobravec. Nu banketu je svirala celjska na-rodna godba.

Proti večeru se je pričela veselica ob veliki vdeležbi naroda, ki je prihitel od vseh strani. Celjska narodna godba je pod vod-stvom g. Koruna izborna svirala, mešani zbor pod izbornim vodstvom g. učitelja Cu-leka je neumorno prepelal s svojimi ubra-nimi glasovi in navduševal občinstvo, iz Celja je prišlo slovensko celjsko pevsko društvo, ki je pod vodstvom dra. Schwaba umetniški rapeo nekaj zborov. Predsednik celjskega pevskega društva g. Rafael Salmić je navzočemu slovenskemu skladatelju d. ru. Benjminu Ipavecu priobčil, da je njega fin njegovega brata dra. Gustava celjsko pev-sko društvo v znak hvalečnosti erglasno izvolilo za svoja častna člana ter jima izročil častno diplomu. Ob burnih pozdravih ob-činstva se je dr. Benjamin Ipavec v svojem in v imenu edstotnega brata za zahvalil to odlikovanje.

Brzojavnih pozdravov je došlo 10, ki vsi žele družbi odličnega prespeha.

Domače vesti.

Okrajna bolniška blagajna v Trstu. Prejeli smo: Dolgo dolgo že je javna tajna, da so razmere v tem zavodu nezdruve in da je njegova uprava nasprotno od tega, kar se navadno imenuje racionalna in — nepri-stranska uprava. Javna tajna je bila že davno, da v tem zavodu vlada kričeš pro-tekcionizem jednim v prilog, a istotako kri-češa iz animozitete izvirajoča pristranost na

10.000 hektolitrov vinskih sodov v vsaki velikosti od 5-70 hektolitrov prodaja po jako zmernih cenah trdka Alex. Breyer i sinovi, Krizevac.

Mladenec, ki je obiskoval šest gimnazij, zlatih razredov, več slovenskega, nemškega italijanskega je ika korispondec nemške stenografije, išče takoj službo pri kakšni trgovini ali v kakšni odvetniški pisarni. Ponudbe: »Mladenec« uprav. »Edinost«.

Odda se kuhinja na račun. — Pogoje se izve pri lastniku krčme »Ande de Franz« ul. Geppa 16.

Vsposobljena učiteljica ženskih ročnih del, želi dobiti mesto kot »bona«. Zahteva skromne. Ponudbe pod šifro M. B. glavna pošta.

Štampilje iz kavčuka. Vsem uradom, županstvom, cerkvenim predstojništvom, trgovcem in zasebnikom, nadalje zadrugam in denarnim zavodom priporočam se za izdelovanje štampiljev iz kavčuka in kovine prva št. tovarna na Primorskem, katere je lastnik **J. Krmpotić, Pola, Piazza Carli št. 1.** — Cene zmernne, postrežba hitra. — Štampilje se izdelujejo v vseh oblikah, tudi v obliki ure, medaljona, svinčnika itd. Kot edini slovenski zavod te vrste na Primorskem, oziroma Kranjskem in Štajerskem, priporočam se toplotno v podporo Slovanom tem več, ker se vsa naročila izvršuje točno in v jezikovnem pogledu pravilno. — Odslej ni več potrebno slišne reči naročevati pri inorodeih.

Authorised School of Languages uči moderne živeče jezike od profesorjev dotičnega materinega jezika. Trgovinska korespondenca. Kombinirana metoda. Brezplačne pojasnila daje autorizovana šola za učenje jezikov za odrasle in otroke v Trstu, ulica Nuova št. 11, II. nadst.

Podpisani ima okoli 600 l. izvrstnega vina naprodaj. Cena 24 gl. per hekto na licu mesta. **Sv. Anton pri Kopru.**

Dellasavia Josip.
Grand hôtel „UNION“ v Ljubljani
potrebuje hotelske stroke večšega sobnega nadmarkerja

ki je zmožen slovenskega, nemškega, laškega in vsaj nekoliko tudi francoskega jezika. — Ponudbe opremljene z izpričevanji in s sliko naj se dološijo do 20. sept. t. l. na naslov **Del. stavb. družba „Union“ v Ljubljani.**

Čast mi je naznaniti slavnemu občinstvu, da sem 16. t. m. odprl zalogo dobro poznanega

dalmatinskega vina
v ulici Torre Bianca št. 45
v sledečih cenah:

črno vino na drobno liter	72 stot.
„ za družino „	64 „
opolo „	72 „
belo vino „	80 „

Za mnogobrojni obisk se priporočam udani vam

DVORNIK
lastnik.

Svoji k svojim.

Podpisani imam čast javiti sl. slovenskemu občinstvu, da sem odprl

„al Castelno d'Istria“
ulica Solitario št. 3

Toči se: moškato bel, istrsko in dalmatinsko vino ter pivo (Groskanisa) Ogrsko.

Za obilen obisk se priporočam udani **Martin Gerdevič,** vcdja.

Velik izbor inozemskih in lokalnih vzorcev.
Pozor! Pozor!

Nova krojačnica.
Piazza della Barriera 3 I.
Slovenski napis.

Izvršuje vsa v krojaško stroko spadajoča dela v popolno zadovoljnost. — Najnižje cene! Priporočam se udani **Slavoj Škerl.**

MALA OZNANILA

V novi prodajalnici jestvin in kolonijal Petra Peternele v ulici Giulia št. 76 je v dobri vskorosti jestvine kakor: kava, riž, testenine (napoljane), sladkor, turščina in belo moko, naravno maslo, steče, mli, jedilno olje prve vrste po 36 novč.

— Blago vedno sveže. —

Svoji k svojim!

Podpisani priporočam svojo zalogo oglja, drva, premaga in drugo razno kurjavo ter petrolej. Pošiljanje na dom.

Josip Muha, ul. Cavana (uhod ulica Cavazzini št. 3).

MIRODILNICA

Henrik Bonetta

ul. Carradori 18 (vogal Geppa)

Specializirana navadnih in medicinskih drog, barv, pokosti, lakov, škot, čipčev, navadnega in parfumsnega mila, petroleja, spirita (žeste) za goriti. — Barvne za disčenje.

Nizke cene.

Prodaja na debelo in drobno

Tomasoni Ulisse
Trst slikar-dekorater.
Sprejema dela na deželi. Dekoracije sob s papirjem. Slikanje sob in napljev v vseh slogih in na vse načine. Ponarejen les in marmor. Barvanje pohištva, povelj itd. Vse po zmernih cenah, točno in hitro. — Delavnica: ulica 'Igo Fracolo št. 19.

Iv. Kopač

svečar v Gorici
priporočam priznani najboljše in najcenejše

voščene sveče
Cenik brezplačno in franko.

NOVA ZALOGA

ovsa in sena na debelo in drobno M. vd. Zerquench

ul. Pierluigi di Palestrina

(prej ul. delle Acque) vogal

ul. Coroneo.

Nova prodajalnica

Romolo Perini

zlatar in droguljar

Via del Rivo 20

Sprejema poplave, kupuje

zlatu, srebrno in juvele.

Popravlja ure na jamstvo.

NOVO PEKARNO

IN SLADČIČARNO

pri Sv. Jakobu

Trst - Riva Grumula 6

Vedno svež kruh. Pošiljanje na dom. Sprejema naročila in domači kruh v pecivo. Postrežba točna.

Benedikt Subau

Prva trž. brusilnica

na električno moč

Gualtiero Cozzio

Passo S. Giovanni št. 2

(vogal ulice Torrente nasproti kavarne Chiozza)

izvršuje vsakourstno brušenje in poliranje.

Ima tudi v zalogi vsakovrstne nože itd.

Prodajalnica jestvin

založeno z vedno svežim blagom I. vrste kakor:

kavo vseh vrst, sladkorja, olja, mila, kisa, testenin,

moke, otrobov itd. priporočam svojim rojakom udani

Počkaj Ivan

ul. PETRONIO 2 (vogal ul. S. F.

Živica i dri.

Tržaška posojilnica in hranilnica

reg. zadruga z omejenim poročtvom

izredni občni zbor

na nedeljo 24. sept. 1905 ob 10 uri predpo.

v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Dopolnilna volitev načelstva.

2. Volitev nadzorstva.

3. Prememba pravil.

4. Raznosterosti.

TRST, dne 15. sept. 1905.

ODBOR

Mejnarodno spedijsko posredovanje

Caro & Jellinek

Trst ul. Romagna št. 2 Trst.

TELEFON št. 1827

Podružnice: Dunaj, Budapešt in

Lvov.

Zastopstva na vseh glavnih trgih

tu- in inozemstva.

Se priporočam za preskrbljenje

seljenj s zaprtimi blazinjenimi vo-

zovi za pohištvo toli v mestu koli

v tu- in inozemstvu.

Pakovanje za prevoz po morju.

Posebno ugodni pogoji za vojaške osebe in

državne uradnike.

Posiljatelj vsake vrste po stalni nizki prevoznini.

Proračuni brezplačno.

Dobro znana zaloga

manifaktur v partijah

ki se je nahajala na Piazza nuova

vogal ul. S. Caterina št. 8 se je

preselila dne 24. avgusta v ravno-

isto ulico št. 1, zraven „Kavarne

Metropole“ (vogal Corso).

F. Pertot urar

TRST - ul. Poste nuove št. 9

priporočam velik izbor ur: Omega,

Schaffhouse, Longines, Tavenes itd.

kakor tudi zlate, srebrne in kovinske

ure za gospe. Izbor ur za birmo.

Sprejema popraviljanja po nizkih cenah.

„Slavija“

zajemna zavarovalna banka v Pragi. — Rezervni fond 31.865.386 80 K. izplačane odškodnine: 82.737.153 67 K.

Po velikosti druga največja zavarovalnica naše države z vsakoslo slovensko-narodno upravo.

Vse pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši v Gospodskih ulicah 12

„SLAVIJA“ sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovejših in najugodnejših pogojih, to pomeni druga zavarovalnica. Zlasti je ugodna zavarovanje na doživetje in smrt v zavarovalnici se vplačilo.

Vest član ima po preteku petih let

pravico do dividend.

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši v Gospodskih ulicah 12